

Chambre des Représentants		Kamer der Volksvertegenwoordigers	
Session de 1936-1937	N° 362		Zittingsjaar 1936-1937
	SEANCE du 8 juin 1937	VERGADERING van 8 Juni 1937	

PROPOSITION DE LOI

réouvrant les délais impartis en matière d'introduction de demandes de pensions d'invalidité pour blessures, infirmités ou affections causées ou aggravées par un fait de guerre, ainsi qu'en matière de rente en faveur de la veuve, orphelins ou ayants droit des anciens combattants décédés.

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Pour bien saisir les raisons profondes qui militent en faveur du vote de la présente loi soumise à vos délibérations et mieux en comprendre le mécanisme, les présents développements envisagent les questions qui en font l'objet sous trois aspects : juridique, médico-scientifique et moral.

ASPECT JURIDIQUE.

Au lendemain de l'armistice, une des premières préoccupations du Gouvernement fut d'examiner comment il conviendrait de fixer les droits civils à réparation pour déperditions physiques résultant des conséquences de la participation effective aux opérations de l'armée mobilisée de 1914 à 1918.

L'expérience avait démontré que les circonstances particulières de la lutte engagée, rendaient caduques les législations antérieures, notamment celles de 1838 et 1840 et imposaient la révision des arrêtés-lois décrétés hâtivement au cours de la campagne et notamment en 1917.

La loi liminaire de 1919, en ce qui concerne le droit à réparation aux mobilisés et assimilés de la campagne 1914-1919, tirait son fondement principal notamment des dispositions des articles 1382 et suivants du Code civil.

Si l'affection, la blessure ou l'infirmité par le fait d'un service accompli avait entraîné la mort de la victime, le principe de la réparation se reportait sur sa veuve, orphelins ou ascendants éventuels en raison de la perte de leur soutien naturel, l'Etat pouvant envisager à leur profit une

WETSVOORSTEL

tot heropening van de termijnen toegestaan in zaken van inleiding der aanvragen van pensioenen voor invaliditeit, voor kwetsuren, lichaamsgebreken of kwalen veroorzaakt of verergerd wegens oorlogsfeiten, alsmede in zaken van renten ten gunste van de weduwe, de weezen of recht-hebbenden van de overleden oudstrijders.

TOELICHTING

MEVROUWEN, MIJNE HEEREN,

Ten einde de diepe redenen te vatten, welke pleiten voor de aanneming van het wetsvoorstel dat U ter bespreking voorgelegd wordt en de draagwijdte er van beter te begrijpen, worden in onderstaande toelichting de drie zijden van het vraagstuk belicht : de rechtskundige, de geneeskundig-wetenschappelijke en de zedelijke.

RECHTSKUNDIGE ZIJDE.

Na den wapenstilstand, was een van de eerste bekommernissen van de Regeering na te gaan op welke wijze de burgerlijke rechten op schadevergoeding wegens lichamelijke verzwakking, tengevolge van werkelijke deelneming aan de krijgsverrichtingen van 1914 tot 1918, behoorden vastgesteld te worden.

Uit de ervaring was gebleken dat, tengevolge van de bijzondere omstandigheden waarin de oorlog gevoerd werd, de vroegere wetten, namelijk deze van 1838 en 1840 vervallen waren; ook de besluitwetten welke met overhaasting gedurende den oorlog en, vooral in 1917, uitgevaardigd werden, moesten herzien worden.

De eerste wet van 1919 berustte hoofdzakelijk, wat het recht op schadevergoeding van de gemobiliseerden en met dezen gelijkgestelden van den veldtocht 1914-1918 betreft, op de bepalingen van de artikelen 1382 en volgende van het Burgerlijk Wetboek.

Als de kwaal, de kwetsuur of het lichaamsgebrek opgedaan wegens de vervulling van een dienst den dood van het slachtoffer voor gevolg had, ging het beginsel van de vergoeding over op zijn weduwe, weezen of eventuele bloedverwanten in de opgaande linie wegens het verlies van hun

pension à taux réduit si les causes du décès sont étrangères à l'affection pour laquelle une pension avait été consentie au *de cujus*.

C'est dans cet esprit que furent conçus les dispositions de la loi de 1919 et rédigés les articles 7 et 12 réglant le droit à la réparation totale ou partielle selon le degré de responsabilité de l'Etat dans le dommage subi. Cette responsabilité était totale lorsqu'il était établi que l'infirmité avait un rapport direct avec un événement précis du service (art. 7); elle était mitigée lorsque la déperdition physique s'était produite pendant l'exécution des obligations militaires, mais non du fait de celles-ci (art. 12).

L'article 10 accordait une large présomption d'origine lorsque la blessure, infirmité ou affection, avait été contractée ou aggravée entre le 1er août 1914 et le 30 septembre 1919, et constitue donc, en fait, une disposition large, exceptionnelle et spéciale pour les dommages provenant d'un fait de guerre.

Des dispositions de cette même loi réglaient les droits éventuels des ascendants, veuves et descendants; toutefois les conditions de recevabilité de demandes de pensions de la part de ces ayants droit furent telles que, dans d'innombrables cas, ils ne furent nullement protégés bien que leur soutien naturel fût décédé des suites de blessures, infirmités ou affections causées ou aggravées par un fait précis de guerre ou un fait du service pendant la guerre.

Pour faire valoir leurs droits, tous les intéressés ont bénéficié d'un certain délai. Celui-ci fut tout d'abord arrêté au 31 mars 1923 et fut successivement prolongé au 23 mai 1925, 25 juillet 1927 et arrêté finalement au 31 décembre 1928.

Dans l'exposé des motifs d'un des projets de lois prolongeant ces délais, le législateur stipulait que : « Il est » justifié d'admettre que certaines conséquences de blessures de guerre aient pu ne pas causer d'invalidité ou » tout au moins ne pas faire apparaître celle-ci à un degré » suffisant pour justifier l'introduction d'une demande de » pension ou la reconnaissance du droit à pension avant » le 23 mai 1925, mais qu'après cette date, elles puissent » provoquer des manifestations pathologiques susceptibles » d'entraîner une invalidité de 10 p. c. au moins. Il est » possible même qu'une maladie originellement due à un » fait du service de guerre ait eu une évolution très lente, » voire qu'il se soit produit un temps d'arrêt dans son évolution; si bien que cette maladie a pu demeurer, avant » le 23 mai 1925, sans répercussion appréciable sur la faculté de travail, alors qu'elle se manifesterait au contraire » après cette date par une recrudescence telle qu'il en résulterait une invalidité évidente. »

L'expérience démontre que ces raisons gardent, hélas ! aujourd'hui une pertinence accrue malgré l'éloignement de l'origine des affections contractées. Il est en effet avéré que de trop nombreux anciens combattants souffrent toujours d'affections aggravées ou contractées pendant la guerre et du fait indubitable de celle-ci. De nombreux dos-

natuurlijken steun, met dien verstande dat de Staat hun een beperkt pensioen verleenen mocht, indien de oorzaken van het overlijden niets te maken hadden met de kwaal waarvoor een pensioen aan den *de cujus* verleend werd.

In dezen geest, werden de bepalingen van de wet van 1919 opgevat en de artikelen 7 en 12 opgesteld tot regeling van het recht op algeheele of gedeeltelijke vergoeding, volgens den graad van verantwoordelijkheid van den Staat voor de geleden schade. Deze verantwoordelijkheid was volkomen indien uitgemaakt was dat het gebrek een rechtstreeksch verband had met een bepaalde gebeurtenis van den dienst (art. 7), en minder indien de lichaamsverzwakking zich voorgedaan had gedurende het vervullen van doch niet wegens zijn dienstverplichtingen (art. 12).

Bij artikel 10, werd een ruim vermoeden van oorsprong verleend, wanneer de kwetsuur, het lichaamsgebrek of de kwaal opgedaan werd of verergerde tusschen 1 Augustus 1914 en 30 September 1919 en, feitelijk, een ruime, uitzonderlijke en speciale bepaling vormde voor de schade welke uit een oorlogsfeit voortvloeyde.

Bepalingen van dezelfde wet regelden de eventuele rechten van de bloedverwanten in opgaande linie, weduwen en nakomelingen; de voorwaarden, evenwel, voor de onvankelijkheid van de aanvragen van een pensioen vanwege deze rechthebbenden waren echter van dezen aard dat zij, in talloze gevallen, geenszins beschermd waren ofschoon hun natuurlijke steun overleden was tengevolge van kwetsuren, gebrekkelijkheden of kwalen veroorzaakt of verergerd door een bepaald oorlogsfeit of in dienst gedurende den oorlog.

Al de belanghebbenden hebben hun rechten binnen een bepaalden termijn kunnen doen gelden. Deze werd eerst op 31 Maart vastgesteld en werd, achtereenvolgens, verlengd tot 23 Mei 1925, 25 Juli 1927 en ten slotte op 31 December 1928 afgesloten.

In de Memorie van Toelichting van een der wetsontwerpen waarbij die termijnen werden verlengd, verklaarde de wetgever : « Het is aannemelijk dat sommige gevolgen van oorlogskwetsuren geen invaliditeit hebben veroorzaakt, of, op zijn minst genomen, die invaliditeit niet in voldoende mate hebben doen uitkomen om het indienen van een pensioensaanvraag of het erkennen van het recht op pensioen vóór den 23^{en} Mei 1925, te rechtvaardigen, maar dat ze na dien datum, ziekteverschijnselen verwekken van aard een invaliditeit van ten minste 10 t. h. met zich te brengen. 't Is eveneens nog mogelijk dat een ziekte, die in den beginne te wijten viel aan een feit van den dienst onder den oorlog, zelfs een tijd lang heeft opgehouden; zoo dat die ziekte, zich heel langzaam ontwikkeld heeft, dat die ontwikkeling zelfs een tijd lang heeft opgehouden; zoo dat die ziekte vóór 23 Mei 1925, wellicht geen merklijken terugslag heeft gehad op het arbeidsvermogen, terwijl ze daarentegen na dien datum in zulke mate kan toenemen dat er een klaarblijkelijke invaliditeit uit volgt. »

Uit de ondervinding blijkt, dat die redenen, eilaas, heden ten dage nog meer blijven gelden ondanks de verwijdering van den datum van oorsprong der opgedane kwalen. Het is inderdaad maar al te zeer bewezen, dat te veel oudstrijders nog lijden aan kwalen verergerd of opgedaan tijdens den oorlog of door het onbetwistbaar feit van dezen

siers administratifs reposant au Ministère de la Défense Nationale en sont le témoignage péremptoire. Quantité de combattants, pris principalement parmi les classes jeunes au moment de la lutte active, ont senti tardivement, mais de manière profonde, des troubles pathologiques dus certainement aux effets des risques, fatigues et dangers supportés à l'occasion des difficultés d'existence au cours de la campagne. Dans la plupart des cas, ces affections, souvent non caractérisées, ayant un caractère lent et insidieux, ont entraîné une usure prématurée de l'organisme, ce qui les prive, avant l'âge normal, de la totalité de leurs moyens physiques et de leur capacité au travail.

La fermeture rigide des délais au 31 décembre 1928 a jeté un trouble profond dans les rangs des plus intéressantes victimes de la guerre. Le manque de soins, d'aides de soutien moral et matériel a aggravé considérablement l'état pathologique d'un grand nombre d'anciens combattants. La courbe de mortalité a subi chez ceux qui, atteints cependant d'affections nées de la guerre, ne pouvaient plus prétendre à juste réparation, une ascension verticale nettement supérieure à celle constatée chez les invalides titulaires d'un titre de pension, entourés de ce fait de sollicitude et de soins prolongeant heureusement la durée probable de leur existence.

Peut-être pourrait-on invoquer les textes de l'article 9 de l'arrêté royal du 14 novembre 1923 pour prétendre qu'en fait, les délais n'ont jamais été rigidement fermés. Cet article en effet autorise les commissions compétentes à relever de la déchéance le militaire ou l'ancien militaire qui aurait introduit tardivement une demande de pension d'invalidité « si la cause de cette introduction tardive est due à des circonstances de force majeure, indépendantes de la volonté de l'intéressé. » Pratiquement et juridiquement, il est sans effet. D'abord, parce que la circonstance de force majeure est restrictivement indiquée. Elle se borne actuellement à des motifs légaux d'ignorance : éloignement, aliénation mentale et ensuite parce que les dispositions de la loi du 25 juillet 1927 ayant proclamé la date du 31 décembre 1928 comme échéance irrévocable, l'article 9 n'aurait pu jouer que pour autant que les motifs invoqués pour relever l'impétrant de la déchéance, aient existé antérieurement au 31 décembre 1928.

Les effets de cet article eussent pu être différents si aux termes : « de circonstances de force majeure », contenus dans le texte, on eût substitué les termes : « circonstances exceptionnelles » et principalement d'ordre médical. Le cas d'aggravation d'une affection légère, de déficience physique, d'usure prématurée, toutes manifestations pathologiques ayant surgi de manière imprévisible, pouvant être considérées comme exceptionnelles et indépendantes de la volonté des intéressés. Si la loi, dans son texte, l'avait stipulé, il n'eût pas été nécessaire de proposer les modifications dont nous soumettons le projet à vos délibérations.

laatste. De talrijke administratieve dossiers die in het Ministerie van Landsverdediging berusten, leveren er de afdoende getuigenis van. Talrijke oudstrijders, vooral onder de jonge klassen, op het oogenblik van den actieven strijd, hebben laattijdig, doch op diepgaande wijze, de ziekteverschijnselen gevoeld, die zeker het gevolg zijn van de afwisselende voorvallen, de vermoeinissen en de gevaren die zij hebben gekend naar aanleiding van de moeilijkheden van het bestaan tijdens den veldtocht. In de meeste gevallen, hebben die kwalen, meestal van geen kenmerken aard, doch die traag en heimelijk hun weg vervolgden, een voortijdige uitputting van het organisme der betrokkenen voor gevolg gehad, waardoor deze, vóór den normalen ouderdom, van hun lichamelijke krachten en van hun arbeidsvermogen worden beroofd.

De onherroepelijke afsluiting van de termijnen, op 31 December 1928, heeft diepe stoornis verwekt in de rangen van de meest belangwekkende oorlogsslachtoffers. Het gebrek aan zorgen, aan hulp, aan moreelen en materieelen steun, heeft den ziekte-toestand van een groot aantal oudstrijders nog aanzienlijk verergerd. De sterftetabellen vertoonen voor degenen die, alhoewel aangetast door tijdens den oorlog opgedane kwalen, niet meer toegelaten werden om aanspraak te maken op een rechtmatig herstel, een meer verticale stijging der curve, dan die waargenomen bij de invaliden in het bezit van een pensioenbrevet en door dit feit omringd door oppas en verzorging waardoor den waarschijnlijksten duur van hun leven gelukkiglijk wordt verlengd.

Wellicht zou men de teksten van artikel 9 van het Koninklijk besluit van 14 November 1923 kunnen invoeren, om te beweren dat de termijnen in werkelijkheid nooit onherroepelijk werden afgesloten. Dit artikel machtigt inderdaad de bevoegde commissiën tot de opheffing van de uitsluiting geldend voor den militair of oud-militair die te laat een pensioensaanvraag wegens invaliditeit zou hebben ingediend, zoo het laattijdig indienen van de aanvraag te wijten is aan van den wil van den belanghebbende onafhankelijke omstandigheden van overmacht. Practisch en juridisch is dit zonder uitwerking. Ten eerste, omdat de omstandigheid van overmacht beperkend is aangeduid. Zij bepaalt zich thans tot wettige middelen van onwetendheid : verwijdering-krankzinnigheid, en houdt rekening wat het feit dat gezien de bepalingen van de wet van 25 Juli 1927 den datum van 31 December 1928 als onherroepelijken verval dag hadden verklaard, artikel 9 niet van toepassing had kunnen zijn, dan voor zooveel de redenen, ingeroepen om den aanzoeker te ontheffen van de uitsluiting, vóór 31 December 1928 bestonden.

De uitwerkselen van dit artikel hadden verschillend kunnen zijn, indien men in de plaats van de woorden : « omstandigheden van overmacht », vervat in den tekst, de woorden had geplaatst : « uitzonderlijke omstandigheden, en hoofdzakelijk van geneeskundigen aard », daar het geval van verergering van een lichte aandoening, van lichaamsverzwakking, van vroegtijdige uitputting, alle pathologische verschijnselen welke zich plotseling voorgedaan hebben, als uitzonderlijk en onafhankelijk van den wil der belanghebbenden moet beschouwd worden. Had de wet zulks in haar tekst bepaald dan ware het niet noodig geweest U de wijzigingen voor te stellen waarvan wij U het ontwerp ter bespreking voorleggen.

ASPECT MEDICO-SCIENTIFIQUE.

Il n'est pas sans intérêt de rappeler les constatations qui furent faites par ceux qui, au front belge, s'occupèrent de l'état sanitaire des populations civiles et eurent à soigner les nombreux militaires atteints de typhus, diphtérie, méningite cérébro-spinale, dysenterie, etc.

Ils purent apprécier, juger et constater les ravages du climat de l'Yser, de ce pays marécageux peuplé de nuées de moustiques provoquant des fièvres souvent très graves d'un caractère nettement paludéen.

Il faut avoir vécu dans les zones de tranchées pour s'imaginer ce que l'eau et la boue peuvent effectuer de ravages pendant quatre années et pour pouvoir apprécier des conditions de vie journalières auxquelles ceux qui se trouvèrent dans ces positions furent exposés. Ces conditions aboutirent, à plus ou moins brève échéance, au vieillissement, à l'usure prématurée des organismes les plus résistants de ceux qui furent soumis à cette existence durant une longue période.

Outre ces conditions climatiques nettement défavorables, il y eut un autre élément destructeur et sournois des organes : le Gaz Asphyxiant. Que d'anciens combattants refusèrent de se laisser évacuer ou qui ne le furent que peu de temps, crurent n'être atteints que d'une façon superficielle et bénigne, alors cependant que la nature du sol prolongeait les effets nocifs des Gaz, longtemps après leur lancement ou leur émission.

A leur rentrée dans leurs foyers, ils se sentirent atteints de pseudo-rhumes répétés ou saisonniers dont ils n'ont pris garde, ils éprouvèrent quelques difficultés respiratoires qu'ils ont eue sans gravité et ce furent là, pendant de longues années, les seuls symptômes d'un mal chronique et insidieux dont l'âge allait révéler tout à coup la gravité. Proie favorable à la tuberculose, le gazé, surtout celui qui fut atteint très jeune, cracha ses poumons et parmi cette catégorie, la mort fait des ravages effroyables. D'autres souffrent de bronchite chronique, d'asthme emphysémateux dont les crises ont de profondes répercussions cardiaques et pulmonaires qui font de la vie de ces malheureux un véritable calvaire.

Ces affections atteignent les constitutions les plus robustes, mais précisément parce qu'elles furent plus robustes, elles se manifestèrent avec plus de retard mais plus de maigrité. (Elles ne sont indiquées ici qu'à titre exemplatif.)

Il serait véritablement inhumain de continuer plus longtemps à refuser à cette catégorie les réparations auxquelles elle a un incontestable droit et à lui marchander les soins attentifs que nécessite son état de santé chancelant.

ASPECT MORAL.

Il n'est pas besoin d'insister longuement sur les aspects d'ordre moral de la question. La victime réelle de la guerre qui se voit privée des réparations qui ont cependant été

DE GENEESKUNDIG-WETENSCHAPPELIJKE ZIJDE.

Het is niet zonder belang te herinneren aan de vaststellingen gedaan door dezen die zich, op het Belgisch front, bezig hielden met den gezondheidstoestand der burgerbevolking en talrijke militairen te verzorgen hadden, die aan typhus, diphteritis, hersenruggenmergontsteking, darmontsteking, enz., leden.

Zij konden de verwoestingen vaststellen en nagaan van het IJzerklimaat, van dit moerassig land bevolkt met zwermen muggen welke de oorzaak waren van vaak zeer ernstige koorts, met al de kenmerken van moeraskoorts.

Men moet gelcefd hebben in de frontstreek om zich een denkbeeld te kunnen vormen van de verwoestingen welke water en slijk gedurende 4 jaar kunnen aanrichten en om de dagelijksche levensvoorwaarden te kunnen beoordeelen van dezen die zich in deze stellingen bevonden. In zulke omstandigheden moest men, vroeg of laat, oud worden en werden de krachtigste gestellen welke deze gedurende een zekeren tijd moesten ondergaan, ondermijnd.

Buiten dit volkomen ongunstig klimaat, wat er nog een ander element dat de organen langzaam en geniepig ondermijnde : het slikgas. Hoeveel soldaten weigerden zich te laten wegbrengen of slechts gedurende een korten tijd, in de meening dat zij slechts licht geraakt waren, ofschoon de gesteldheid van den bodem zelf de schadelijke gevolgen van de gassen na hun verspreiding of uitzending voortzette?

Bij hun terugkeer in den huiskring, hadden zij last van zoogezeide gedurige of chronische verkoudheden waarover zij zich niet bezorgd maakten; ook met de ademhaling ging het niet goed, wat zij evenmin erg vonden; dit waren dan gedurende vele jaren de eenige verschijnselen van een chronische en gevaarlijke kwaal waarvan de ernst pas op een zekeren leeftijd plotseling aan het licht treden zou. Als een gemakkelijke prooi voor de tering spuwte vooral deze die reeds op jeugdigen leeftijd door het gas aangetast werd zijn longen uit en onder dezen richt de dood verschrikkelijke verwoestingen aan. Anderen lijdten aan chronische bronchitis, aan asthma waarvan de aanvallen een diepen weerslag hebben op hart en longen, zoodat het leven dezer ongelukkige een ware lijdensweg is.

De sterkste gestellen blijken niet bestaand tegen deze kwalen en juist omdat zij zeer sterk waren, deden zij zich pas later, maar dan ook in een scherperen vorm voor. (Wij halen ze hier slechts aan bij wijze van voorbeeld.)

Het ware effenaf onmenschelijk deze categorie nog langer uit te sluiten van de vergoedingen waarop zij een onbetwistbaar recht hebben en af te dingen op de oplettende zorgen waarmede hun wankele gezondheid moet omringd worden.

ZEDELIJKE ZIJDE.

Het is niet noodig lang te blijven stilstaan bij de zedelijke zijde van het vraagstuk. Het werkelijk slachtoffer van den oorlog dat verstoken blijft van de vergoeding welke

consenties à d'autres catégories souvent moins intéressantes, se révolte en présence d'une injustice aussi flagrante.

La jeunesse du Pays contemple avec inquiétude la situation de trop de héros qui traînent une vie misérable, alors qu'ils devraient être les enfants choyés de la Nation.

Elle en fait les déductions les plus pessimistes quant à son propre sort, si la nation était contrainte à lui demander, pour sa défense, des sacrifices identiques à ceux qui ont été consentis par la génération précédente.

Il ne faut pas, par suite d'imprévisions et du fait de lacunes ou d'oublis du législateur ou des victimes elles-mêmes, que le désespoir envahisse définitivement ceux qui ne peuvent être rendus responsables des circonstances particulières qui les ont rendus complètement ou partiellement inaptes aux fonctions normales de l'existence. Ce désespoir rejaillirait fatalement sur les générations qui les suivront, ce qui constituerait un mortel danger pour l'existence même de la Patrie belge.

**

Le projet, tel qu'il a été conçu, tient largement compte de ces trois facteurs. Toutefois, il se préoccupe au premier chef de l'établissement de la présomption d'origine des affections dont se plaindrait l'impétrant. Il limite strictement les effets de la loi aux militaires ayant appartenu aux unités combattantes, estimant que les affections qui auraient été contractées en dehors de ces unités, ne peuvent avoir le même caractère insidieux et surtout ne peuvent être causées par un fait précis de guerre, à moins des effets d'un bombardement nettement établi.

Il impose, pour bénéficier du paiement de la rente provenant de la pension d'invalidité, un taux minimum de 10 p. c. pour les affections provenant de blessures ou d'intoxication par les gaz et de 30 p. c. pour les autres affections ou infirmités, parce qu'il y a lieu de tenir compte de l'usure normale de l'organisme et que par ailleurs il y a une question d'équilibre budgétaire qui impose cette restriction.

Il faut cependant que dès l'instant où il sera établi que l'affection provient d'un événement de guerre et contractée dans une unité combattante, les intéressés, quel que soit le taux de pension concédé, aient le bénéfice, leur vie durant, des soins médicaux et pharmaceutiques nécessités par l'affection ayant justifié cette pension.

En ce qui concerne les veuves, orphelins et ayants droit, il y a lieu d'élargir les effets des précédentes dispositions légales non plus seulement en raison du fait que le mariage a été célébré antérieurement ou postérieurement aux faits dommageables, mais à toutes les veuves de militaires décédés à la condition que l'union maritale ait duré un an. Tout le bénéfice de la présente loi doit donc être accordé à ces catégories, selon le dispositif y inséré.

nochtans aan andere vaak minder belangwekkende categorieën toegestaan werden, komt in opstand tegen een zoo schromelijke onrechtvaardigheid.

Met bezorgdheid slaat de jeugd van het Land den toestand van al te veel helden gade, die een ellendig bestaan slijten ofschoon zij de troetelkinderen van de Natie zouden moeten zijn.

Zij lijdt er de meest pessimistische gevolgtrekkingen uit af, wat haar eigen lot betreft, moest de natie genoopt worden, voor haar verdediging, van haar dezelfde opofferingen te vragen als die waarin de vroegere generatie heeft toegestemd.

Het hoeft niet dat, ten gevolge van gebrek aan vooruitzicht of door het bestaan van leemten of vergetelheden vanwege den wetgever of de slachtoffers zelf, de wanhoop voorgoed diegenen zou overmeesteren die niet verantwoordelijk kunnen worden gesteld voor de bijzondere omstandigheden waardoor zij volkomen of gedeeltelijk ongeschikt zijn geworden voor de normale functies van het leven. Die wanhoop zou fataal terugvallen op de volgende geslachten, hetgeen een doodelijk gevaar zou zijn voor het bestaan van het Belgisch Vaderland.

**

Zooals het is opgevat, houdt het ontwerp ruimschoots rekening met die drie factoren. Doch in de eerste plaats houdt het zich bezig met de vaststelling van het oorzaakvermoeden van de kwalen waarop den aanzoeker zijn klacht zou steunen. Het beperkt nauwkeurig de uitwerking van de wet bij de militairen welke tot strijdende eenheden behoorden, daar geoordeeld werd dat de kwalen die zouden zijn opgedaan buiten die eenheden, niet denzelfden slukenden aard kunnen hebben en vooral niet kunnen zijn veroorzaakt door een goed bepaald oorlogsfeit, ten ware de gevolgen van een duidelijk bewezen beschieting.

Om de uitbetaling te bekomen van de rente voortspruitende uit het invaliditeitspensioen, legt het een minimumpercentage op van 10 t. h., voor de kwalen veroorzaakt door verwondingen of vergiftiging door gassen, en van 30 t. h. voor de andere kwalen of gebreken, daar rekening dient gehouden met de normale uitputting van het organisme, daar die beperking zich trouwens opdringt om redenen van begrotingsevenwicht.

Het is nochtans noodig dat, van het oogenblik af waarop wordt voorgesteld dat de kwaal voortkomt van een oorlogsfeit of werd opgedaan in een strijdende eenheid, de belanghebbenden, wat ook het bedrag zij van het verleend pensioen, gedurende gansche hun leven, het genot zouden hebben van de geneeskundige en apothekerszorgen genoodzaakt door de kwaal die aanleiding gaf tot de verleening van dit pensioen.

Wat de weduwen, weezen en rechthebbenden betreft, dienen de uitwerkselen der vroegere wetsbepalingen niet meer alleen uitgebreid uit hoofde van het feit dat het huwelijk werd voltrokken vóór of na de feiten die aanleiding geven tot herstel, doch uitgebreid tot alle weduwen van overleden militairen, onder voorwaarde dat de duur van het huwelijk een jaar bedroeg. Gansch het voordeel van deze wet dient dus verleend aan die reeksen, volgens de er in opgenomen bepaling.

Il convient pourtant, en ce qui concerne les ascendants de ne mettre la pension à charge de l'Etat que dans la mesure où le décédé aurait été appelé lui-même à concourir aux charges d'entretien de ses auteurs.

Dans la clause qui prive éventuellement de pension la veuve pour cause d'indignité, les auteurs du présent projet ont considéré qu'il fallait établir cette cause par des moyens juridiques présentant toute garantie; c'est pourquoi il est indispensable que cette indignité soit prononcée dans les formes précisées dans les dispositions des codes ordinaires sur la déchéance paternelle.

Ces applications toutefois ne peuvent être accomplies que sous les plus grandes garanties, afin d'éviter tout abus. Aussi les auteurs ont-ils subordonné la reconnaissance du droit à pension que pour autant que le postulant justifie d'une relation certaine entre son état de santé actuel et les services qu'il a prestés, compte tenu des circonstances dans lesquelles ils ont été effectués et des risques réellement encourus et des fatigues réellement supportées.

Le projet donne toute garantie aux ayants droit, de l'examen impartial de leurs prétentions; les intérêts de l'Etat sont protégés par l'institution d'un ministère public qui discutera et critiquera éventuellement les thèses qui pourraient être défendues au sein des commissions créées ou devront siéger non plus un représentant d'une seule association d'anciens combattants mais de trois au moins, représentant les associations d'anciens combattants.

**

Les auteurs du présent projet sont convaincus que c'est à l'unanimité que le Parlement prendra les dispositions nouvelles rendant ainsi une réparation juste et un hommage particulier à ceux qui ont su, jusqu'au total abandon d'eux-mêmes, sacrifier leur vie, leur santé, leur carrière, pour la défense de notre Charte constitutionnelle et la délivrance de notre sol patrial.

Cette mesure ramènera l'apaisement complet dans les rangs des derniers survivants du plus terrible drame de notre histoire nationale et apportera un baume à leurs souffrances physiques et morales. Se sentant soutenus et protégés par la collectivité, ils pourront continuer à œuvrer, dans l'union complète de leurs forces, pour la prospérité et le bien-être du Pays dans le calme et dans la Paix.

Wat de ascendenten betreft, is het nochtans noodig dat het pensioen slechts ten laste van den Staat wordt gelegd in de mate den overledene zelf zou geroepen geweest zijn om tusschen te komen in de onderhoudskosten voor zijn ouders.

In de clausule waardoor gebeurlijk de weduwe van het pensioen wordt beroofd wegens onwaardigheid, hebben de indieners van dit voorstel geoordeeld dat het noodig was die reden te bepalen door de rechtsmiddelen die alle waarborg opleveren; daarom is het onmisbaar dat die onwaardigheid zou worden uitgesproken in de vormen bepaald in de teksten der gewone wetboeken voor de ontzetting uit de ouderlijke macht.

Deze toepassingen mogen echter slechts geschieden onder de grootste waarborgen, ten einde alle misbruik te voorkomen. Ook hebben de stellers de erkenning van het recht op pensioen afhankelijk gesteld van het vereische dat de aanzoeker het bewijs zou leveren van een werkelijk verband tusschen zijn huidige gezondheidstoestand en de diensten door hem bewezen, rekening gehouden met de omstandigheden waarin zij werden uitgevoerd, de werkelijk opgelopen risico's en de werkelijk uitgestane vermoeienissen.

Het ontwerp verleent volledige waarborg aan de recht-hebbenden nopens het onpartijdig onderzoek van hun aanspraken; de belangen van den Staat worden beschermd door de instelling van een openbaar ministerie dat eventueel de standpunten zou betwisten en aan kritiek overleveren, die zouden kunnen worden verdedigd in de in te stellen commissiën, waar niet meer den vertegenwoordiger van een enkele oudstrijdersvereniging zou zetelen, doch ten minste de vertegenwoordigers van drie oudstrijdersverenigingen.

**

De indieners van dit wetsvoorstel zijn overtuigd dat het Parlement eenparig de nieuwe bepalingen zal overnemen, waardoor een rechtmatig herstel en een bijzondere hulde wordt bezorgd aan degenen die, zich geheel prijsgevend, de opoffering hebben willen doen van hun leven, hun gezondheid, hun toekomst, voor de verdediging van onze grondwettelijke keure en de bevrijding van onzen vaderlandschen grond.

Deze maatregel zal de volledige rust doen terugkeeren in de rangen der laatste overlevenden van het meest schrikwekkend drama onzer nationale geschiedenis en zal vertroosting brengen bij hun lichamelijk en zedelijk lijden. Zich door de gemeenschap gesteund en beschermd voelend, zullen zij kunnen blijven ijveren, met volledig vereende krachten, voor den voorspoed en den welstand van het Land in rust en in vrede.

L. MUNDELEER.

PROPOSITION DE LOI

ARTICLE PREMIER.

Le droit à la pension d'invalidité du chef d'affections ou infirmités reconnues comme procédant des risques, fatigues et dangers directs de la guerre, existe sans condition de délai au profit de tous ceux qui, pour les avoir contractées dans les unités ci-dessus précisées, n'ont pu faire jouer à leur profit le bénéfice des lois antérieures.

ART. 2.

Pour que le droit à pension soit établi, il faut :

1) que l'intéressé démontre, par un rapport médical circonstancié, que l'affection ou l'infirmité dont il invoque l'existence, est liée incontestablement aux risques, fatigues et dangers de la campagne, en raison de la nature des prestations qu'il a effectuées;

2) qu'il justifie, en outre, par tous moyens légaux valables — aucun n'étant exclu — que son affection ou infirmité est née du fait du service en campagne.

ART. 3.

L'examen des demandes est confié en premier ressort à une commission d'invalidité, dont tous les membres indistinctement seront choisis parmi les militaires de la campagne 1914-1918, ayant participé effectivement aux opérations de l'armée de campagne, dans des unités combattantes. Cette commission sera présidée par un magistrat ou un juriste, assisté d'un officier de rang supérieur, d'un militaire de rang subalterne et de trois délégués à désigner parmi les groupements d'anciens combattants, sur des listes soumises à l'appréciation de M. le Ministre de la Défense Nationale, d'un fonctionnaire ou magistrat, exerçant auprès de la commission des fonctions identiques à celles du ministère public et chargé de faire rapport, avant toute plaidoirie, sur les conditions de recevabilité et d'acceptation des demandes soumises à l'examen de la commission.

ART. 4.

Les demandes d'invalidité seront d'abord examinées au point de vue médical, par un collège d'experts et un médecin légiste ou spécialiste en matière d'accidents, ayant effectivement participé aux opérations de l'armée de campagne, dans des unités combattantes. Les dits médecins

WETSVOORSTEL

EERSTE ARTIKEL.

Recht op invaliditeitspensioen wegens kwalen of gebrekkelikheden die erkend zijn voort te komen van de risico's, vermoenissen en rechtstreeksche gevaren van den oorlog, bestaat zonder voorwaarde van termijn, ten bate van alwie, om dezelve te hebben opgedaan, tijdens den oorlog 1914-1918, in de strijdende eenheden, te weten, in de formatie van het leger te velde, door het vuur en de beweging, in rechtstreeksche aanraking met den vijand, tot de overwinning van onze legers hebben bijgedragen en niet hebben kunnen genieten van de voordeelen der vroegere wetten.

ART. 2.

Om recht op pensioen te hebben, wordt vereischt :

1° dat de belanghebbende door een omstandig geneeskundig verslag bewijst dat de kwaal of de gebrekkelijkheid waarvan hij het bestaan inroept, onbetwistbaar verbonden is aan de risico's, vermoenissen en gevaren van den oorlog, wegens den aard van de door hem verleende prestaties;

2° dat hij, daarenboven, door alle om 't even welke wettelijke middelen bewijst dat zijn kwaal of gebrekkelijkheid is ontstaan door den dienst te velde.

ART. 3.

Het onderzoek van de aanvragen wordt, in eersten aanleg, toevertrouwd aan een Invaliditeitscommissie waarvan al de leden, zonder onderscheid, worden gekozen onder de militairen van den oorlog 1914-1918, in de strijdende eenheden. Die Commissie wordt voorgezeten door een magistraat of een rechtskundige, bijgestaan door een officier van hooger rang, door een militair van lageren rang en door drie afgevaardigden aan te wijzen onder de groepeerings van oudstrijders, op lijsten onderworpen aan de beoordeeling van den Minister van Landsverdediging, van een ambtenaar of magistraat die, bij de Commissie, dezelfde functies waarneemt als het Openbaar Ministerie er gelast is, vóór alle pleidooi, verslag uit te brengen over de voorwaarden van ontvankelijkheid en van aanvaarding van de aan het onderzoek der Commissie onderworpen aanvragen.

ART. 4.

De invaliditeitsaanvragen worden eerst onder geneeskundig oogpunt onderzocht door een college van deskundigen en een wetsgeneesheer of specialist ter zake van ongevallen, die werkelijk heeft deelgenomen aan de handelingen van het leger te velde, in strijde eenheden. Gezegd

s'appuyant sur le *curriculum vitae* de guerre et d'après-guerre de l'impétrant et les certificats médicaux joints au dossier; ce collège d'experts sera chargé de déterminer si l'affection invoquée est réellement et médicalement dépendante des prestations fournies par l'intéressé au cours de la campagne, compte tenu de la nature de ses prestations et de l'usure prématurée que les circonstances dans lesquelles l'affection fut contractée, ont entraîné dans son organisme.

ART. 5.

Les impétrants sont autorisés à se faire assister, à l'occasion de ces examens médicaux, par un médecin de leur choix; dans cette alternative et en cas de divergences d'appréciation entre les médecins experts de l'Etat belge et le médecin traitant, les médecins experts auront l'obligation de rencontrer, dans leurs rapports, les conclusions de leur confrère. Ces rapports seront soumis pour décision définitive, à un collège d'experts désignés parmi les médecins d'une autre formation sanitaire.

ART. 6.

Lorsqu'il aura été statué sur la question médicale, le dossier sera transmis à la commission d'invalidité, laquelle appréciera le fondement même du droit à pension d'invalidité, en ordonnant éventuellement tous devoirs d'enquête qu'elle jugera utile.

Les intéressés, tant à l'occasion de leur comparution devant la commission médicale que devant la commission d'invalidité, pourront se faire assister par un conseiller de leur choix, dont les conclusions éventuelles seront rencontrées dans les décisions, toujours justifiées, que seront appelées à prendre les commissions compétentes.

ART. 7.

Lorsque l'invalidité atteindra un minimum de 30 p. c., lorsqu'il s'agit de maladie, de 10 p. c. lorsque l'infirmité est due aux suites de blessures (intoxication par les gaz dûment constatée ayant donné lieu à l'octroi du chevron, étant comprise sous cette appellation) la rente viagère, calculée conformément aux dispositions légales antérieures sur la matière, sera payable à partir du premier du mois dans lequel la demande aura été régulièrement introduite. Le pensionné bénéficiera durant toute sa vie et gratuitement, à l'intervention de l'Œuvre Nationale des Victimes de la guerre, des soins médicaux et pharmaceutiques; ce même droit est reconnu leur vie durant, sans qu'il puisse en être inféré une déchéance pour le cas d'aggravation de leurs affections ou infirmités, au profit de tous les impétrants pour lesquels l'invalidité aura été attribuée par la commission compétente, comme provenant d'événements de la campagne 1914-1918.

de geneesheeren zullen steunen op het oorlogs- en na-oorlogs-*curriculum vitae* van den aanzoeker en op de aan het dossier toegevoegde geneeskundige certificaten. Dit college van deskundigen zal worden gelast te bepalen of de ingeroepen kwaal wezenlijk en geneeskundig afhangt van de prestaties geleverd door den belanghebbende, in den loop van den oorlog, rekening gehouden met den aard van zijn prestaties en met de voortijdige verzwakking welke de omstandigheden waarin de kwaal werd opgelopen, in zijn organisme hebben te weeg gebracht.

ART. 5.

De aanzoekers zijn gemachtigd, bij gelegenheid van die geneeskundige onderzoeken, zich door een geneesheer van hun keuze te doen bijstaan. In dit geval, en wanneer er verschil van beoordeeling bestaat tusschen de deskundige geneesheeren van den Belgischen Staat en den behandelenden geneesheer, zullen de deskundige geneesheeren verplicht zijn, in hun verslagen, de conclusie van hun confrater te bespreken. Die verslagen worden, voor eindbeslissing, onderworpen aan een College van deskundigen aangewezen onder de geneesheeren van een andere gezondheidsformatie.

ART. 6.

Wanneer over de geneeskundige kwestie werd beslist, zal het dossier worden overgemaakt aan de Invaliditeitscommissie die de gegrondheid zelf van het recht op invaliditeitspensioen beoordeelt, en, eventueel, alle verrichtingen van onderzoek beveelt, welke zij zal dienstig oordeelen.

Zoowel bij gelegenheid van hun verschijnen vóór de geneeskundige Commissie als vóór de Invaliditeitscommissie, kunnen de belanghebbenden zich doen bijstaan door een raadsman van hun keuze, wiens eventuele conclusie zal besproken worden in de steeds gerechtvaardigde beslissingen die de bevoegde Commissie zal moeten nemen.

ART. 7.

Wanneer de invaliditeit een minimum van 30 t. h. bereikt, wanneer het een ziekte betreft, — 10 t. h., wanneer de gebrekkelijkheid te wijten is aan de gevolgen van kwetsuren (behoorlijk vastgestelde gasvergiftiging die aanleiding heeft gegeven tot het toekennen van de frontstreep, onder die benaming begrepen zijde), zal de lijfrente, berekend overeenkomstig de vroegere ter zake geldende wetsbepalingen, betaalbaar zijn met ingang van den eersten der maand waarin de aanvraag regelmatig werd ingediend. De gepensioneerde zal, zijn leven lang en kosteloos, door tussenkomst van het Nationaal Werk der Oorlogsslachtoffers, de dokters- en apothekerszorgen genieten. Ditzelfde recht wordt levenslang erkend, zonder dat daaruit een vervallenverklaring kunne worden afgeleid, voor het geval van verergering hunner kwalen of gebrekkelijkheden, ten bate van al de aanzoekers voor welke de invaliditeit werd toegerekend door de bevoegde Commissie, als ontstaan uit gebeurtenissen van den oorlog 1914-1918.

ART. 8.

Le droit à pension au profit des veuves non remariées, ascendants et descendants des militaires ayant appartenu aux unités de l'armée de campagne, existe également sans condition de délai, au profit des ayants droit des militaires ayant appartenu aux unités de l'armée de campagne ci-dessus précisées.

Lorsque l'intéressé n'aura pas de son vivant manifesté par requête dûment enregistrée au Ministère de la Défense Nationale, sa volonté de faire valoir ses droits éventuels à pension d'invalidité, la requête sera présumée être introduite au jour du décès. L'examen des requêtes se fera dans des conditions identiques à celles déterminées pour les invalides.

En ce qui concerne les veuves, pour être déclarées recevables, il faudra qu'elles justifient d'une durée minimum d'union d'une année; ce n'est que dans des cas tout à fait exceptionnels de force majeure, que les commissions d'invalidité sont autorisées à relever de la déchéance encourue, celles des veuves qui ne réuniraient pas les conditions impératives ci-dessus fixées.

ART. 9.

Le droit à pension, au titre de veuve non remariée, pourra être éventuellement refusé pour cause d'indignité. Cette cause de déchéance ne pourra être proclamée que pour autant que l'indignité ait été jugée par les tribunaux civils.

Le droit à pension au profit des ascendants n'existe qu'en faveur de ces catégories d'ayants droit, qui justifient de leur indigence et dans la proportion où le défunt lui-même aurait été appelé à seconder ses auteurs dans leur existence, par le paiement d'une pension alimentaire.

ART. 10.

Le droit d'appel des décisions devra être exercé dans le délai de six mois, à partir du jour de la notification officielle de la décision intervenue au premier degré. L'appel ouvert tant à l'impétrant qu'au Ministère de la Défense Nationale, dans un délai identique, sera déféré à une commission dont la composition est identique à celle des juridictions du premier degré.

ART. 8.

Het recht op pensioen ten bate van de niet hertrouwde weduwen, op- en afgaande bloedverwanten van militairen die hebben behoord tot eenheden van het leger te velde, bestaat insgelijks zonder voorwaarde van termijn, ten bate van de rechthebbenden van de militairen die hebben behoord tot bovenvermelde eenheden van het leger te velde.

Wanneer de belanghebbende, tijdens zijn leven, door middel van een in het Ministerie van Landsverdediging behoorlijk geregistreerd verzoekschrift, zijn wil niet heeft doen kennen van zijn eventuele rechten op invaliditeitspensioen te doen gelden, zal het verzoekschrift worden ondersteld op den dag van overlijden te zijn ingediend. Het onderzoek van de verzoekschriften zal geschieden onder dezelfde voorwaarden als die bepaald voor de invaliden.

Wat de weduwen betreft, is het noodig, om ontvankelijk te worden verklaard, dat zij van ten minste één jaar huwelijksvereeniging doen blijken; slechts in gansch uitzonderlijke gevallen van overmacht, zijn de Invaliditeitscommissiën gemachtigd de vervallenverklaring op te heffen voor de weduwen welke bovenbepaalde dwingende vereischten niet mochten vereenigen.

ART. 9.

Het recht op pensioen, ten titel van niet hertrouwde weduwe, kan eventueel worden geweigerd wegens onwaardigheid. Die oorzaak van vervallenverklaring kan alleen worden aangevoerd, in zoo verre die onwaardigheid door de burgerlijke rechtbanken werd uitgesproken.

Het recht op pensioen ten bate van de opgaande bloedverwanten bestaat slechts ten voordeele van die categorieën van rechthebbenden die van hun onvermogen doen blijken en in de verhouding waarin de overledene zelf zou geroepen zijn om zijn ouders in hun bestaan te helpen, door het betalen van een uitkeering tot onderhoud.

ART. 10.

Het recht van beroep van de beslissingen moet worden uitgeoefend, binnen den termijn van zes maanden, te rekenen van den dag af der officieele beteekening van de in eersten aanleg getroffen beslissing. Het beroep geopend zoowel voor den aanzoeker als voor den Minister van Landsverdediging, binnen gelijken termijn, wordt verwezen naar een Commissie op dezelfde wijze samengesteld als de rechtsmachten van eersten aanleg.

Léo MUNDELEER,
S. WINANDY,
G. BALTHAZAR.